

N:o 12.

Ank. till Riksd. kansli den 16 februari 1906, kl. 2.³⁰ e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om vidtagande af åtgärder för afskaffande af världsliga kungörelsens uppläsande i kyrkorna m. m.

Lagutskottet har till förberedande behandling fått emottaga en af herr *Lorentz Petersson* inom Första Kammaren väckt motion, n:o 8, af följande lydelse:

»I protokoll öfver lagärenden, hållet i Kungl. Maj:ts högsta domstol den 20 mars 1893, förekommer rörande då förelagdt förslag till lag angående kungörelsens uppläsande i kyrkorna bland annat följande utlåtande af justitierådet *Hammarskjöld*: »Lika med justitierådet *Afzelius* anser jag från kyrklig synpunkt mycket önskvärdt, att det nu brukliga offentliggörandet af kungörelser i kyrka kunde upphöra. Äfven från det borgerliga samhällets synpunkt synes offentliga meddelers offentliggörande i kyrka vara en föga tillfredsställande anordning, helst sedan det svenska folket och den svenska kyrkans bekännare icke äro sammanfallande begrepp. Det må väl väcka förundran, att vi, antagligen ensamma bland Europas nationer, ännu så hänga fast vid denna föråldrade anordning, att det lagstadgade kungörelseläsandet i kyrkorna ända in i senaste tider snarare tilltagit än aftagit.» »Men», tillade han, »emedan kungörelseläsandet i så hög grad vuxit samman med våra institutioner, är det svårt att åtminstone med ett slag fullständigt bryta därmed». När så efter 1894 års Riksdags beslut den 1 juni 1894 utkom en ny »lag angående kungörelsens uppläsande i kyrkan», skedde därigenom en begränsning af det omfång, hvori världsliga kungörelser skola uppläsas i kyrka. Men denna begränsning gick dock ej

längre, än att, om nu gällande föreskrifter noggrant följdes, understundom timslångt läsande af slika kungörelser hör till prästens åliggande, ett åliggande, som måste anses så mycket orimligare, som detta läsande ofta sker nära nog för tomma väggarna. Frågan om ytterligare åtgärder för en afveckling af det i berörda hänseende rådande missförhållandet har också gång på gång framkommit. Och förlidet års Riksdag fattade i anledning af en af herr G. O. V. Lindgren i Andra Kammaren väckt motion beslut att hos Konungen anhålla om »åtgärders vidtagande för ytterligare inskränkning i det föreskrifna kungörelseuppläsnandet från predikstolen.» Den motivering, som Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvilket motionen hänvisats, förebragte för sitt tillstyrkande af densamma, och i hvilken Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 1 instämde, är ganska uttömmande, och ber jag att därtill få hänvisa. Dock synes den mot slutet af denna motivering ånyo påpekade angelägenheten af att »icke i ett slag bringa till stånd en genomgripande förändring» knappast längre böra åberopas. Mig vill det i stället förefalla, som om, innan ett nytt påbud i anledning af förra Riksdagens skrifvelse hinner utfärdas, ett beslut om en genomgripande förändring borde fattas och åtgärder för genomförande af en sådan ske i så god tid, att nästa kyrkomöte kan få taga den befattning med ärendet, som det tillkommer.

Jag skall icke vidare uppehålla mig vid de skäl, som tala för en sådan genomgripande förändring, utan i stället fästa mig vid den fordran, som för frågans lösning är oeftergiflig, nämligen att ett tillfredsställande sätt för officiella tillkännagifvanden må kunna utfinnas. Jag kan icke tänka, att någon egentlig tvekan i detta hänseende bör kunna ifrågakomma. Vi lefva ju i skolornas, den allmänna läskunnighetens och tidningsläsandets tidehvarf. Då tidningar numera finnas spridda i hvarje hus af vårt land, bör det falla alldeles af sig själft, att man med pressens hjälp bringar allmänheten den kännedom om lagar och författningar, om i lag påbjudna förrättningar och sammanträden, om lagfartsansökningar o. s. v., som behöfver gifvas. Men då måste för det officiella kungörandet genom tidningar sådana former, som praktiskt tillgodose det afsedda ändamålet, lagstadgas, först och främst i den riktningen, att det klart och tydligt bestämmes, hvilka kungörelser skola införas i den för hela riket gemensamma officiella tidningen, hvilka skola få plats i läns- (eller stifts-)tidningar och hvilka skola inflyta i båda dessa slag af tidningar; och vidare så, att ett verkligt tidningsmässigt tillvägagående i fråga om enkelhet och öferskådlighet — t. ex. genom klara, bestämda rubriker efter innehåll, län och

socknar o. s. v. — föreskrifves och alla onödiga upprepningar undvikas. Hvad hindrar t. ex., att alla kungörelser om hvilande lagfart sammanföras under en rubrik med en gemensam hänvisning till det lagrum, som åberopas? Naturligen skall införande af en sådan ordning, som nu är antydd, medföra åtskilliga kostnader. Men den vidsträckta spridning, som de nämnda tidningarna helt naturligt måste få, borde leda till väsentlig nedsättning både af annons- och prenumerationspris och utgifvandet ändock bli en lönande, eftersökt affär. I afseende på kungörelsernas spridning bör äfven tagas i beräkning, å ena sidan att ortstidningarna för att tjäna allmänhetens och således äfven sitt eget intresse skola vara angelägna att påpeka sådana tillkännagifvanden, som för de särskilda orterna hafva betydelse, och å den andra att anslagstafflor vid sockenstugor eller kommunalrum åtminstone för en del kungörelser kunna anlitas.

På grund af hvad jag sålunda anfört, får jag vördsamt anhålla, att Riksdagen måtte till Kungl. Maj:t ingå med anhållan om åtgärders vidtagande för afskaffande af världsliga kungörelsens uppläsande i kyrkorna och införande af ny, tidsenlig ordning för offentliggörande af allmänna författningar m. m.»

Världsliga kungörelsens uppläsande i kyrkorna härstammar från en tid, då de flesta församlingsmedlemmarna hvarje söndag bevistade gudstjänsten i kyrkan samt läskunnigheten icke var så allmän som nu. Då var ett sådant kungörelsesätt utan tvifvel lämpligt och nödvändigt. Sedan dessa förutsättningar till stor del bortfallit, har omsider genom den af motionären omnämnda lagen den 1 juni 1894 tagits ett steg till inskränkande af sådan uppläsning. Denna lag stadgar nämligen, att, förutom i de fall, då enligt lag eller författning eller enligt bestämmelse i kyrkohandboken kungörelse skall uppläsas i kyrka, sådan uppläsning skall ske allenast, när Konungen eller dess befallningshafvande därom särskildt förordnar. Dock äger församling genom beslut å kyrkostämma medgifva, att jämväl enskildes tillkännagifvanden må, där sådant äskas, i kyrka kungöras, vederbörande präst obetaget att vägra uppläsning af tillkännagifvande, som i anseende till innehåll eller affattning finnes därtill otjänligt.

Genom cirkuläret den 28 maj 1897 hafva därefter föreskrifter meddelats i syfte att åstadkomma ytterligare minskning i kungörelseuppläsandet, i det att Konungens befallningshafvande därigenom anbefallts

att för hvarje tillkännagifvande, som skulle intagas uti länskungörelserna och om hvilket ej finnes uti lag eller författning uttryckligen föreskrifven uppläsning i kyrka, noga pröfva, om och i hvad mån uppläsning af tillkännagifvandet vore af förhållandena påkalladt och härom i länskungörelserna gifva särskild föreskrift med afseende å hvarje sådant tillkännagifvande. Sedan 1898 års kyrkomöte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhållit om vidtagande af åtgärder för inskränkning i väsentlig mån af kungörelsens uppläsande från predikstolen i särskildt angifna hänseenden samt den 1 mars 1901 utfärdats ett cirkulär, hvarigenom Konungens befallningshafvandes uppmärksamhet fästs å angelägenheten att noggrant iakttaga föreskrifterna i förutnämnda cirkulär af den 28 maj 1897, väcktes vid nästlidet års lagtima riksdag, på sätt i förevarande motion jämväl omnämnas, af enskild motionär förslag om vidtagande af åtgärder för ytterligare inskränkning i det föreskrifna kungörelseuppläsandet från predikstolen. Denna motion, som behandlades af tillfälliga utskott, föranledde i enlighet med dessa utskotts hemställan en Riksdagens skrifvelse i det angifna syftet.

Äfven i mindre omfattning förelåg förevarande spörsmål vid sistnämnda riksdag, i det att en enskild motionär föreslog en ändring i 61 § af förordningen om landsting den 21 mars 1862, hvilken ändring afsåge borttagande af föreskriften, att ett sammandrag af landstingets protokoll skall från predikstolen i en hvar af landstingsområdets kommuner kungöras. Lagutskottet, som behandlade sistberörda motion, förklarade sig vara ense med motionären därom, att nämnda kungörande icke vore af något egentligt behof påkalladt och att uppläsandet i kyrkan af berörda sammandrag utan olägenhet kunde med hänsyn till dess betydelse för beräknande af besvärstid utbytas mot t. ex. ett tillkännagifvande från predikstolen, att sammandraget kommit den särskilda kommunen till handa. Men utskottet ansåg, att en lagstiftningsåtgärd i syfte att afskaffa det i motionen berörda kungörande icke borde vidtagas annat än i samband med åtgärder för inskränkande eller borttagande af uppläsandet i kyrkorna af världsliga kungörelser öfver hufvud. Med hänvisning till Riksdagens förutnämnda då redan fattade beslut att ingå till Kungl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande för ytterligare inskränkning uti kungörelseuppläsandet från predikstolen, hemställde därför utskottet, att motionen icke måtte till någon åtgärd föranleda, och denna hemställan blef af Riksdagen bifallen.

Nu förevarande framställning är föranledd af motionärens uppfattning, att berörda kungörelsesätt bör icke allenast inskränkas utan allde-

les afskaffas samt att 1905 års lagtima Riksdags beslut i ämnet icke är tillfyllest för vinnande af nämnda syfte. Motionären har äfven sökt angifva, huru ifrågavarande kungörelsesätt kunde tänkas lämpligen ersatt med annat.

Utskottet delar motionärens åsikt, att uppläsandet i kyrkorna af en mängd olikartade kungörelser är otidsenligt och olämpligt, och det torde icke böra möta betänkligheter att alldeles afskaffa uppläsandet af världsliga kungörelser, så vida, särskildt för de fall, i hvilka det hittills föreskrifna uppläsandet haft betydelse såsom utgångspunkt för beräkning af besvärstid, ett annat lämpligt sätt för tillkännagifvande kan utfinnas. Denna frågas tillfredsställande lösning är dock förenad med icke obetydliga svårigheter och fordrar en ganska omfattande utredning rörande alla de olika slag af meddelanden, som böra bringas till allmänhetens kännedom, och ändamålet därmed.

Emellertid håller utskottet före, att Kungl. Maj:t i Riksdagens ofvannämnda skrifvelse har tillräcklig anledning att upptaga den i förevarande motion väckta frågan till pröfning i hela dess vidd, så mycket hellre som enligt hvad utskottet inhämtat af de öfver Riksdagens berörda framställning af öfverståthållareämbetet och åtskilliga Konungens befallningshafvande afgifna utlåtanden, flera af dessa myndigheter ej mindre förordat fullständigt afskaffande af kungörelsens uppläsande i kyrkorna än äfven under förutsättning af bifall härtill eller inskränkning af nämnda uppläsande, uttalat sig i frågan, hvilka förändrade bestämmelser rörande offentliga tillkännagifvanden borde bringas till stånd. Vid sådant förhållande kan utskottet icke finna nödigt eller ändamålsenligt att nu göra ytterligare framställning i ämnet, hvadan utskottet hemställer,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 februari 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herr grefve *Lewenhaupt* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.